

BIBIANA,
medzinárodný dom umenia pre
deti

**40 ROKOV
KULTÚRNE LETO A HRADNÉ SLÁVNOSTI
BRATISLAVA 2015**

BKIS BRATISLAVSKÉ
KULTÚRNE
A INFORMAČNÉ
STREDISKO

BRATISLAVA

Slovenská sekcia IBBY

rtv: :RÁDIO REGINA
ROZHLAS A TELEVÍZIA
SLOVENSKA

in.ba ARS BRATISLAVENSIS

Medzinárodný IBBY INŠTITÚT BRATISLAVA
v spolupráci s Ústavom slovenskej literatúry SAV
uvádza

medzinárodné konferencie
o význame čítania určené pre širokú verejnosť

v kongresovej sále hotela Tatra

- 30. 8. 2015** Vidíme rozlične
alebo Ako čítať obrázkové knihy
- 31. 8. 2015** Stop kríze čítania!
Čítanie a vývin dieťaťa
- 2. 9. 2015** Stimulácia čitateľských návykov od šesťmesačných dojčiat
(seminár)

Všetky podujatia sa uskutočnia **pod záštitou**
pána primátora Bratislavy, hlavného mesta Iva Nesrovnala,
a pána starostu Bratislavy - Starého Mesta, Radoslava Števíka.

JE TO PO PRVÝKRÁT, KEĎ BUDEME U NÁS NA SLOVENSKU PREDSTAVOVAŤ
ČÍTANIE KOMPLEXNEJŠIE NEŽ LEN AKO ZRUČNOSŤ,
KTORÚ MÁ DIEŤA VEDIETĚ
ALEBO ČINNOSŤ, PRI KTOREJ SA MÁ ZABAVIŤ.

Prvýkrát sa na Slovensku predstavia **významní svetoví odborníci na problematiku čítania**

Konferencie sprostredkujú najnovšie poznatky o tom, v čom vlastne a ako čítanie rozvíja osobnosť dieťaťa. Predstavia proces čítania, ako ho nepoznáme alebo poznáme menej. Srdečne pozývame rodičov, knihovníkov, učiteľov, pracovníkov s deťmi, ale i odborníkov a vysokoškolských pedagógov, ktorí pôsobia v tejto oblasti.

Na konferencii sa predstavia:

Valerie Coghlan (Írsko),
Junko Yokota (USA),
Robin Morrow (Austrália),
Markéta Andričíková (Slovensko),
Veronika Rot Gabrovec (Slovinsko),
Tilka Jamnik (Slovinsko),
Luboslav Paľo (Slovensko),
Kapka Kaneva (Bulharsko),
Ludmila Hrdináková (Slovensko),
Beata Panáková (Slovensko),
Akoss Ofori-Mensah (Ghana),
Gunilla Ekman (Švédsko),
Timotea Vráblová (Slovensko),
Murti Bunanta (Indonézia),
Thomas Van Der Walt (Juhoafrická republika),
Helen Sigeland (Švédsko),
Juan Carlos Alonso (Španielsko),
Giovanna Margaroli (Taliansko),
Aksinja Kermayer (Slovinsko),
Božena Kolman Finžgar (Slovinsko).

Predstavujeme vám program a hostí konferencií:

PROGRAM KONFERENCIÍ

30. augusta 2015 **Vidíme rozlične**

alebo Ako čítať detské obrázkové knižky

9, 00 – 10, 00 Prezentácia

10,00 – 10, 30 Otvorenie

10, 30 - 10, 50 **TIMOTEA VRÁBLOVÁ (Slovensko)**

Kde je moja mamička a iné rozprávky. Od vnímania podobností k stimulovaniu vnútorných emocionálnych procesov dieťaťa

10, 55 – 11, 35 **VALERIE COGHLAN (Írsko)**

Ukáž mi príbeh: Vyjadrovanie emócií v obrázkových knižkách bez slov

11, 40 – 12, 20 **JUNKO YOKOTA (USA)**

Obrázkové knihy „s dušou“: ako knižky vyvolávajú v čitateľovi empatiu

12, 30 - 14, 00 Obed

14, 10 – 14, 40 **ROBIN MORROW (Austrália)**

Naše miesta: V austrálskych obrázkových knižkách zvyčajne nájdeme znázornené miesta domova a prostredie komunity

14, 45 – 15, 05 **MARKÉTA ANDRIČÍKOVÁ (Slovensko)**

Pojedanie dier - cesta k celistvosti?

15, 10 – 15, 30 **PAOLA VASSAROLLI (Taliansko)**

Čítanie bez slov?

15, 35 – 15, 55 **VERONIKA ROT GABROVEC (Slovinsko)**

Dôležité miesta a dôležité hlasy

16,00 – 16,10 **TILKA JAMNIK (Slovinsko)**

Tri rôznorodé slovinské knižky bez slov

16, 15 – 16, 35 **ĽUBOSLAV PAĽO (Slovensko)**

Motív smrti v obrázkovej knihe

Záver

31. augusta 2015 Stop kríze čítania! Čítanie a vývin dieťaťa

9, 00 – 9, 10	Úvod
9, 15 – 9, 35	KAPKA KANEVA (Bulharsko) Ako vychovať čitateľa: kniha ako priestorový objekt a jej úloha vo vývine detí
9, 40 – 10, 00	ĽUDMILA HRDINÁKOVÁ (Slovensko) Čítanie mení mozog dieťaťa Výskumy ukazujú, že čítanie je existenčne dôležité pre rozvoj človeka
10,10 – 10, 30	BEATA PANÁKOVÁ (Slovensko) POST SKRIPTUM. Naozaj už bolo všetko povedané?
10, 30 – 10, 45	Prestávka
10, 55 – 11, 15	AKOSS OFORI-MENSAH (Ghana) Kniha, ktorá zachránila chlapcovi život. Skutočný príbeh nielen o Massawoudovi alebo čo sa deje v procese identifikácie čitateľa s knihou
11, 20 – 11, 40	GUNILLA EKMAN (Švédsko) Dovoľte mojej duši čítať. Realita, čítanie a moje skutočné JA
11, 45 – 12,05	TIMOTEA VRÁBLOVÁ (Slovensko) Prečo k nám príbeh hovorí? Od vnútornej interakcii k schopnosti zdravo „čítať“ životné situácie
12, 10 – 12, 30	MURTI BUNANTA (Indonézia) Rozprávanie príbehov je vyjadrením starostlivosti, vnútorne posilňuje, uzdravuje a vzdeláva
12, 35 – 12, 55	THOMAS VAN DER WALT (Juhoafrická republika) Rozprávanie príbehov ako cesta ako rozvinúť v deťoch interkultúrne porozumenie
13, 00 – 14, 00	Obed
14, 10 – 14, 30	HELEN SIGELAND (Švédsko) O význame ceny ASTRID LINDGREN (ALMA) na rozvoj kultúry čítania
14, 35 – 14, 55	JUAN CARLOS ALONSO (Španielsko) Projekt „BULARRETIK MINTZORA“; Rozvoj čitateľských návykov a psychoemocionálna stimulácia
15, 05 – 15, 25	AKSINJA KERMAUER (Slovinsko) Čitatelia, ktorí sú na okraji (deti a mládež, ktorí nie sú schopní čítať kvôli rôznym typom postihnutia)
15, 30 – 15, 50	EVA BARONGO (Uganda) Sociálne zručnosti a sociálna interakcia sú stimulované čítaním
15, 55 – 16, 15	BOŽENA KOLMAN FINŽGAR (Slovinsko) Vytvor si rozprávku - motiváciu pre čítanie a tvorivosť

30. 8. 2015 - Vidíme rozlične alebo Ako čítať obrázkové knihy

Rečníci konferencie:

VALERIE COGHLAN (ÍRSKO)

Valerie pracuje ako členka vedeckej rady IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA a rozhodla sa podporiť ho. Je prezidentkou BOOKBIRDU, najvýznamnejšieho medzinárodného odborného časopisu pre knižnú kultúru pre deti a mládež. Časopis vydáva Medzinárodná únia pre detskú knihu (IBBY). Valerie je nestorkou výskumu detskej literatúry v Írsku a autorkou a editorkou mnohých odborných publikácií a antológií detskej literatúry. Poznajú ju nielen kolegovia - odborníci, ale aj široká verejnosť. Recenzuje a propaguje knižnú tvorbu pre deti a mládež a jej odporúčania sa stretávajú s priaznivou odozvou. Je medzinárodne uznávanou odborníčkou na detské obrázkové knižky. Pôsobí ako profesorka v Church of Ireland College of Education. Dlhé roky tam pracovala aj ako knihovníčka. Zaslúžila sa o vybudovanie a archivovanie ich rozsiahleho vzácneho knižného fondu a uviedla ho do medzinárodného povedomia. Za jej významný prínos v oblasti vedy a kultúry jej v roku 2013 jej Trinity College v Dubline udelila čestný doktorát.

„Keď s deťmi čítame obrázkové knihy, obyčajne sa väčšmi venujeme prerozprávaniu deja. Ako je to však s emóciami?“ hovorí Valerie Coghlan. A o tom bude aj jej vystúpenie na konferencii.

JUNKO YOKOTA (USA)

V problematike obrázkových kníh sa Junko považuje za jednu z najvýznamnejších odborníčok na svete. Stala sa členkou vedeckej rady IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA. Na konferencii v Bratislave bude hovoriť o tom, ako sa prostredníctvom obrázkových kníh buduje v deťoch emocionalita. Zameria sa najmä na empatiu. Čo si možno prečítať z obrázkov? Ako je emocionalita vizuálne znázornená v rozličných kultúrach?

Junko je pôvodom Japonka. Je profesorkou Čítania a jazyka z univerzity v Chicagu, riaditeľka Centra pre vzdelávanie prostredníctvom literatúry pre deti, bývalá členka poroty pre udeľovanie Ceny H. Ch. Andersena (tzv. malej nobelovky za knižnú tvorbu pre deti a mládež), laureátka významného medzinárodného ocenenia Virginia Hamilton Award za prínos v oblasti výskumu multikulturálnej literatúry a čítania v medzinárodnom kontexte. Je vyhľadávanou rečníčkou na medzinárodných fórach. Stala „spiritus movens“ medzinárodnej súťaže ilustrátorov Nami Island.

ROBIN MORROW (AUSTRÁLIA)

Rozmýšľali ste už o tom, že obrázkové knihy môžu dieťaťu modelovať predstavu o skutočnom živote? Napríklad o tom, ako by mal vyzeráť domov. Bezpečné miesto. Alebo pokoj. Aj preto je dôležité dbať na kvalitu a pestrosť výberu kníh. O tom, ako obrázky miesta pôsobia na utváranie symbolického jazyka u dieťaťa, ako ovplyvňujú jeho vnímanie hodnôt bude hovoriť Robin Morrow, multispektrálna dáma austrálskej detskej knižnej tvorby. Má možnosť pozerať sa na knihu a na jej miesto v živote detí z rôznych zorných uhlov: ako kníhkupkyňa, vydavateľka, literárna kritička, členka významných národných porôt pre udeľovanie cien za literatúru, a univerzitná pedagogička. Jej meno sa v Austrálii spája priekopníckymi projektami v oblasti detskej knižnej kultúry. Ako prvá založila v Sydney špecializované kníhkupectvo pre deti a mládež. Úspešne ho viedla 25 rokov. Nešlo o obyčajné kníhkupectvo. Zákazníkom boli ponúkané individuálne poradenské a konzultačné služby. Kníhkupectvo bolo známe aj tým, že sa zameriavalo na kvalitnú knižnú tvorbu. Robin sa stala známou aj ako vydavateľka kvalitných a oceňovaných kníh. Ako pravidelná recenzentka knižnej tvorby pre deti a mládež pracovala pre noviny a časopisy s celonárodnou pôsobnosťou. Ako jedna z prvých začala s presadzovaním čítania pre bábätká. V austrálskej knižnej kultúre sa usilovala predstaviť medzinárodných autorov a ilustrátorov pre deti a mládež.

Ako vysokoškolská pedagogička prednáša literatúru pre deti na viacerých univerzitách, mimo iných aj na prestížnej Macquarie univerzite a na University of Technology v Sydney. Osobité miesto v jej

výskume knižnej tvorby pre deti patrí obrázkovým knihám. Od roku 2009 je prezidentkou austrálskej sekcie Medzinárodnej únie pre detskú knihu (IBBY).

MARKÉTA ANDRIČÍKOVÁ (SLOVENSKO)

Hrdina v obrázkovej knižke môže byť pre čitateľa dôležitým vizuálnym symbolom. Osloví symbolický jazyk aj dieťa? Prečo je preňho dôležité vnímať významovo plnohodnotné vizuálne odkazy? K týmto otázkam sa priamo i nepriamo dostaneme pri prednáške s Markétou Andričíkovou. Zaujímavej aj preto, že nám ukáže, že aj obrázková kniha môže čitateľovi sprostredkovať hlboké myšlienkové posolstvo. A tiež to, ako možno odkrývať pri čítaní rôzne symbolické odkazy a významové roviny. Otázky symbolického jazyka, problematika mýtov a ich miesto v detskej kultúre pri budovaní spirituálneho rozmeru osobnosti patria k jej kľúčovým výskumným témam. Citlivo pritom vníma aj ich vizuálne stvárnenie. (Napokon, sama vo voľnom čase maľuje.) Je autorkou výbornej knihy *V znamení premeny. Interpretácie štúdie o autorskej rozprávke* (Modrý Peter 2013), v ktorej sa venuje práve takýmto problémom. Markéta Andričíková patrí k pozoruhodným a dynamickým osobnostiam v slovenskej literárnej vede. (Medzi jej osobnými záľubami nechýba tanec ☺.) Je vysokoškolská pedagogička, prekladateľka, zaoberá sa svetovou literatúrou a recepciou textov určených pre detského čitateľa. Pôsobí na Katedre slovistiky, slovanských filológií a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Doma má troch vášnivých čitateľov: manžela Mariána (tiež literárneho vedca a prekladateľa) a synov Martina a Jakuba.

VERONIKA ROT GABROVEC (SLOVINSKO)

Významným hosťom na konferencii IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA, Vidíme rozlične alebo Ako čítať obrázkové knihy je aj Veronika Rot Gabrovec. Je pedagogičkou, momentálne pôsobí na Univerzite v Ljubljane, no za svojej profesionálnej kariéry postupne ako učiteľka pôsobila takmer na všetkých stupňoch vzdelávania. Zaujíma sa o rôzne kultúry, o detskú literatúru a ilustračnú tvorbu, a to ju zbližilo aj s IBBY INŠTITÚTOM BRATISLAVA. Čítanie je pre ňu ako cestovanie. Ako nadšená cestovateľka a turistka pozná z vlastnej skúsenosti, že miesta príbehov treba objaviť. Pri obrázkových knižkách si detský čitateľ väčšinou všimá akciu, dej. Veronika nám ukáže, ako sa dá príbeh ešte lepšie spoznávať aj prostredníctvom prostredia, v ktorom sa odohráva. Nejde len o to, aby si vnímaním prostredia dieťa rozvíjalo obrazotvornosť. Naučí sa vnímať aj sociálne vzťahy a všimáť si tie signály, ktoré mu prezrádzajú niečo o kultúre a spôsobe života postáv. Ved' prostredie vždy hovorí o tých, ktorí tam žijú.

Veronika študovala literatúru a aplikovanú lingvistiku (medzikultúrne vzťahy). Pôsobí na Katedre anglistiky Filozofickej fakulty Univerzity v Ljubljane. Pracuje tiež ako školiteľ v kurzoch a tréningoch ďalšieho vzdelávania učiteľov. Vede workshopy a semináre zamerané na literatúru a medzikultúrne vzťahy. Osobitne sa venuje ilustračnej tvorbe a vizuálnemu umeniu pre deti.

TILKA JAMNIK (SLOVINSKO)

Ďalším významným hosťom na konferencii IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA, Vidíme rozlične alebo Ako čítať obrázkové knihy, je významná slovinská odborníčka na propagáciu čítania, Tilka Jamnik. Zastupuje odbornú obec knihovníkov. Ich pohľad nemôže chýbať. Ved' významne dopĺňa odborné spektrum, v ktorom môžeme sledovať problematiku čítania. Slovinsko, podobne ako Slovensko nie je v súčasnosti veľmocou obrázkových kníh. Cestu k čitateľovi, si, podobne ako u nás na Slovensku, musia tak trochu vydobýť. „Momentálne môžeme predstaviť len tri knihy zo slovinskej produkcie,“ hovorí Tilka Jamnik, „no každá z nich je zameraná na inú oblasť komunikácie s dieťaťom“. Tilka je naslovovzatou odborníčkou s vysokým renomé doma i v zahraničí, kde prednáša i publikuje. Propagácii čítania sa venuje ako profesionálnej disciplíne, nielen prakticky, ale aj teoreticky. V jej vystúpení budeme sledovať, ako možno v obrázkových knihách vnímať archetypálne motívy cesty, vonkajšieho a vnútorného sveta. Kontrast medzi chladným cudzím svetom a teplým žiarivým domovom. Tiež to, ako autor stimuluje predstavivosť prostredníctvom

vizuálneho stvárnenia, či ako obrázkové príbehy popodnecujú dieťa k vzťahom a zdravým emocionálnym väzbám.

Tilka Jamnik študovala francúzštinu a komparatívnu literatúru. Pracovala ako knihovníčka i riaditeľka knižnice (Pionirska knjižnica). Vydala tri knihy o vzdelávaní detí rôznych vekových kategórií v prostredí knižnice. Od roku 2009 je prezidentkou Slovinskej sekcie IBBY.

ĽUBOSLAV PAĽO (SLOVENSKO)

Chcete vedieť viac o čítaní obrázkových kníh? Môžeme sa na ne pozrieť aj očami tvorca, slovenského ilustrátora Ľuba Paľa. Uňho sa totiž vzácné spája pohľad autora – ilustrátora a tiež odborníka, vysokoškolského pedagóga. V slovenskej kultúre je výraznou osobnosťou v tvorbe obrázkových kníh (Haló, haló, pani Mačka, Kde je Afrika?, Veľká nuda).

Bezprostredne po ukončení štúdia na VŠVU v Bratislave (Oddelenie voľnej grafiky a knižnej ilustrácie, prof. Dušan Kállay, 1998) absolvoval študijný pobyt v Paríži v *Cité Internationale des Arts*. Po návrate sa venoval umeleckej grafike a ilustrácii. V domácom slovenskom prostredí vytvoril originálny autorský tím v spolupráci so spisovateľom a vydavateľom Erikom Grochom. Novým impulzom v jeho tvorbe sa stala spolupráca so zahraničnými vydavateľmi, predovšetkým so švajčiarskym vydavateľstvom Bohem press. Ilustroval viac ako 30 kníh, niektoré z nich boli preložené a publikované vo Švajčiarsku, Nemecku, Taliansku, vo Veľkej Británii, Francúzsku, Fínsku, Poľsku, Argentíne, Mexiku, Južnej Kórei, Japonsku a získali viacero ocenení doma aj v zahraničí (Najkrajšie knihy Slovenska, Zlaté jablko BIB, Bienále ilustrácií Oita). Paľo chápe knihu ako jednotný vizuálny príbeh, ako spojenie ilustračnej, dizajnerskej a typografickej zložky. Pre jeho štýl je typický expresívny maliarsky prejav so zmyslom pre dynamiku a charakter literárnej predlohy. Teóriu a prax ilustrovanej knihy vyučuje na VŠVU v Bratislave, ako lektor viedol viacero workshopov a prednášok (workshop BIB, Museum of Modern Art Shiga-Japan, Academy of Fine Arts Katowice - Poland). Žije a pracuje v Jablonovom pri Bratislave.

31. 8. 2015 - Stop kríze čítania! Čítanie a vývin dieťaťa

Rečníci konferencie:

KAPKA KANEVA (BULHARSKO)

Pred štyrmi rokmi sa Kapka Kaneva predstavila v Bratislave výstavou ilustrácií v rámci 24. ročníka BIB-u bulharská výtvarníčka, ilustrátorka, Kapka Kaneva. Z jej ilustrácii bolo zrejmé, že citlivo vníma komunikačný priestor dieťaťa. Už vtedy sme sa s ňou rozprávali o pripravovanej konferencii. Kapka sa rozhodla, že nebude hovoriť o obrázkových knihách, hoci sú jej profesionálne blízke. Blížšia je pre ňu problematika čítania. Sama je mamou a zaujímalo ju, ako môže ovplyvniť vzťah ku knihe už u svojho bábätká. Čo sa stane, keď dieťa začne knihu vnímať? Čo sa v ňom odohráva? Bude teda hovoriť o tom, ako pôsobí na dieťa kniha ako priestorový objekt. V čom stimuluje jeho vývoj? Ako ho možno podporiť?

Kapka Kaneva sa narodila v Sofii. Študovala v Národnej akadémii umenia na Katedre Knihy a tlačenej grafiky. V roku 2006 vyhrala súťaž a získala štipendium na študijný pobyt v Paríži v *Cité Internationale des Arts*. V roku 2008 obhájila doktorskú prácu, v ktorej sa venovala netradičným formám kníh pre deti. Je ilustrátorkou a knižnou dizajnerkou. Venuje sa papierovým plastikám a kolážam. Kniu chápe ako priestorový objekt a z tohto hľadiska ju zaujíma aj v procese komunikácie s čitateľom. Pôsobí ako samostatná odborná asistentka na Katedre Knihy a tlačenej grafiky v Národnej akadémii umenia v Sofii. Je členkou Zväzu výtvarníkov v Bulharsku a organizácie ADC Bulharsko. Vydala knihu *Hra ako kniha: detská kniha ako priestorový objekt a súčasné trendy vo vývoji knihy*.

ĽUDMILA HRDINÁKOVÁ (SLOVENSKO)

Čo motivuje dieťa k tomu, aby si vzalo do rúk knižku? V čom má význam, keď ho povzbudzujeme k čítaniu? Aký má čítanie vplyv na psychologický vývin dieťaťa? Náš významný domáci hosť konferencie IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA, Stop kríze čítania! Čítanie a vývin dieťaťa, Ľudmila Hrdináková, hovorí, že čítanie ovplyvňuje mozog dieťaťa. A to i doslova, neurologicky, ako o tom svedčia výskumy mnohých odborníkov (najmä v zahraničí). Čítanie je pre Ľudmilu životnou i výskumnou témou. Má za sebou skúsenosti z výskumov o čítaní, na ktorých sa podieľala: Čítanie mládeže v bratislavskom regióne (2007 – 2008), Čítanie mládeže v Slovenskej republike (2010 – 2011). Pôsobí na Katedre knižničných a informačných vied Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Venuje sa čítaniu ako procesu. Všíma si, ako ovplyvňuje myseľ. Sleduje problematiku porozumenia, kognitívnych procesov, zaujíma sa o to, čo motivuje dieťa k tomu, aby spolupracovalo na rozvoji svojej čitateľskej gramotnosti. Verí tomu, že sa treba cielene zamerať na deti, ktorým sa nedarí vytvárať si k čítaniu kladný vzťah. Verí, že k tomu dopomôže vzdelávanie a výskum. Zaoberá sa metódami, ktoré napomáhajú k tomu, že dieťa napreduje v porozumení, najmä úlohe diskusie pri vyučovaní a tiež pri učení sa.

V rokoch 1999-2003 pôsobila aj ako externý scenárista programu pre deti v predškolskom veku pre Producent'ské centrum pre deti a mládež Slovenskej televízie. Realizuje workshopy a lekcie pre rodičov, detských knihovníkov a učiteľov.

BEATA PANÁKOVÁ (SLOVENSKO)

Beata Panáková, naša domáca prednášateľka IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA, je zberateľkou a šíriteľkou príbehov. A vie ich vyberať. Ako prekladateľka má možnosť vybrať si z iných kultúr tie, ktoré by nášho detského čitateľa mohli zaujať a kultivovať. Rovnako ako dramaturgička v Rozhlase a televízii Slovenska (organizačná zložka Slovenský rozhlas). Hovorí, že „kultivovanie schopnosti počúvať a čítať je spôsobom zušľachtovania ľudskej duše.“ Verí, „že z malých poslucháčov a čitateľov vyrastú veľkí milovníci literatúry, múdri a dobrí ľudia.“ Povolanie rozhlasového dramaturga predpokladá erudíciu a schopnosť vnímať, čo sa v kultúre pre deti deje, rozmýšľať o tom, ktoré smery a vplyvy v nej posilniť a ktoré naopak vyvažovať. Jej postrehy a skúsenosti sú preto neoceniteľné pre všetkých, ktorí rozmýšľajú o tom, ako viesť dieťa ku kultivovanému čítaniu. Úspešne sa o ne delí doma aj v zahraničí. Prednášala na workshopoch Európskej vysielacej únie EBU. Jej štúdiá o slovenských rozhlasových hrách vyšla v britskom zborníku Globalizácia a médiá, Cambridge Press, 2006. V roku 1993 obhájila na Ústave slovenskej a svetovej literatúry SAV dizertačnú prácu na tému Podoby rozprávky v rozhlase. V rámci Slovenskej sekcie Medzinárodnej únie pre detskú knihu (IBBY) pracuje v porotách pre udeľovanie cien za knižnú tvorbu pre deti a mládež.

Je spoluzakladateľkou významného medzinárodného festivalu PRÍX EX AEQUO a festivalu ZÁZRAČNÝ ORIEŠOK zameraného na propagáciu knižnej a mediálnej kultúry. Je autorkou rozhlasových hier a adaptácií, literárnych a dokumentárnych pásiem, fíčrov a rozprávok. Jej rozhlasové hry boli na shortlistoch medzinárodných festivalov PRÍX EUROPA (2003), PRÍX EX AEQUO (2006) a PRÍX ITALIA (2007). Je tiež autorkou kníh pre deti Dafnis a Chloé, Orfeus a Eurydika, ktoré pútavým spôsobom približujú deťom antické príbehy. Jej preklad Mikulášových šibalstiev od francúzskeho autora René Gosciniho bol zapísaný na Čestnú listinu Medzinárodnej únie pre detskú knihu (IBBY).

AKOSS OFORI-MENSAH (GHANA)

Na konferenciu IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA, Stop kríze čítania! Čítanie a vývin dieťaťa prídje aj významná rečníčka z Ghany. Viete, že zázraky prichádzajú aj čítaním? Akoss Ofori-Mensah prichádza so skutočným príbehom.

Je viceprezidentkou Výkonného výboru Medzinárodnej únie pre detskú knihu (IBBY). Je vydavateľkou, zakladateľkou Subsaharskej vydavateľskej siete zameranej na podporu knižnej produkcie pre deti a mládež. Študovala na univerzitách v Ghane, Nottinghamu a v Chicagu. Začínala ako učiteľka na dievčenskom gymnáziu, no po návrate z USA sa začala venovať vydavateľskej práci

v Afram Publications (1976). Neskôr sa stala riaditeľkou vydavateľstva Halko Group Companies. Od roku 1993 vedie vlastné vydavateľstvo. Jej knihy získavajú medzinárodné ocenenia. Patrí k tým vydavateľom, ktorí sa snažia pozitívne ovplyvniť vzdelávací systém a vytvoriť kultúru čítania v subsaharskom regióne. Na medzinárodných fórach zvykne hovoriť o tom, ako knižná tvorba ovplyvňuje domácu komunitu. Pre IBBY INŠTITÚT BRATISLAVA prichádza so silným príbehom o tom, ako knižka zachránila život malému Massawoudovi, ktorého čakal osud mrzáka na ulici. Dnes je to úspešný mladý muž.

GUNILLA EKMAN (ŠVÉDSKO)

Predstavujeme vám Gunillu Ekman, ďalšiu významnú prednášajúcu IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA. Pochádza z Floby. Je vášnivou čitateľkou, propagátorkou čítania medzi deťmi a mládežou i dospelými. Je odborníčkou na psychologickú stránku čítania. Hra a tvorivosť v čítaní nie je obyčajne len témou jej prednášok, ale aj súčasťou jej prejavu ako prednášajúcej lektorky.

Venuje sa otázkam rozvoja psychologického „čítania“ symbolického jazyka, ktorý súvisí s vnímaním a sebareflexiou vnútorných procesov jedinca. Čítanie zvykneme vnímať najmä ako zručnosť, ktorú sa naučíme v škole. Alebo ako aktivitu, ktorá súvisí s osobnostným rozvojom. Gunilla zdôrazňuje, že hlboké či tvorivé čítanie je proces, ktorý mimoriadne pozitívne ovplyvňuje našu dušu. Vo svojom vystúpení sa zameria na túto stránku jeho vplyvu. Niektorým knihomolom sa obyčajne pripisuje, že žijú niekde vo svojich knihách odtrhnutí od skutočnosti. Gunilla však chce poukázať na presný opak. Na to, že proces čítania pomáha čitateľovi, najmä detskému pri budovaní spojenia s realitou. Pomáha mu tiež vytvárať vnútorné mechanizmy k tomu, ako sa môže dostať k svojmu skutočnému ja, a teda vedieť plnohodnotne prežívať skutočnosť a vzťahy.

Gunilla je odborníčkou v oblasti psychoterapie, konverzačná terapeutka. Pracovala na psychiatrickej klinike v Göteborgu, tiež sa venovala rodinnej terapii a pôsobila ako školská psychoterapeutka. Zameriava sa na psychológiu čítania v rodine. V posledné roky často navštevuje Slovensko a prednáša na tému psychologických aspektov čítania a vplyvu čítania na duševné zdravie človeka. Pôsobí v Centre pre rozvoj čítania s porozumením: Ihrisko čítania Timotey Vráblovej. Venuje sa lektorskej činnosti a psychologickému poradenstvu.

TIMOTEA VRÁBLOVÁ (SLOVENSKO)

Je zakladateľkou IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA. Problematike čítania sa venuje vo svojej práci i vo voľnom čase. Pracuje v Ústave slovenskej literatúry SAV. Ako literárna historička skúma staršie obdobia slovenskej literatúry (16. – 18. storočia). Veľký priestor venuje aj výskumu literatúry pre deti a mládež. Recenzuje knižnú tvorbu pre deti, každoročne hodnotí celoročnú produkciu pôvodnej tvorby pre Knižnú revue. Na VŠMU na Katedre bábkarskej tvorby prednáša detskú literatúru a Psychológiu detského diváka. Spolupracuje s vydavateľstvom Trio Publishing na edícii Čítame s porozumením – Analfabeta Negratná. Vychádzajú v nej kvalitné tituly pre rôzne vekové kategórie čitateľov. Súčasťou knihy je aj príručka Timotey, ktorá má pomôcť deťom hlbšie preniknúť do knihy. Timotea verí, že deti samé sa dokážu podieľať na rozvoji kultúry čítania v partnerstve s dospelými. Na tomto princípe postavila projekt Cesta ku knihe, ktorý sa v spolupráci so spisovateľom Danielom Hevierom realizoval v rokoch 1999 – 2009 v rámci OZ Fanfáry v detských čitateľských HEVI kluboch. Deti boli systematicky vedené k tomu, aby sa naučili tvorivo čítať a aby knihy vnímali poza ich stránky - v celom svojom životnom kontexte doma i v komunite. V projekte Malý školský rok 2009 – 2010, ktorý vytvorila pre Slovenský rozhlas, založila a viedla čitateľskú družinu detí a pripravovala ich na to, aby mohli aktívne participovať na vysielaní o knihách. Školí učiteľov a knihovníkov prostredníctvom seminárov a workshopov o čítaní, literatúre a tvorivom písaní. Jej záujem sa orientuje aj na rodičov. Založila Centrum pre rozvoj čítania s porozumením : Ihrisko čítania Timotey Vráblovej; organizuje workshopy pre deti a dospelých a individuálnu poradenskú činnosť pre rodiny a učiteľov. Prednáša aj v zahraničí (Česko, Poľsko, Veľká Británia, USA, Rakúsko, Francúzsko, Taliansko, Nemecko, Belgicko, Mexiko). Od roku 2010 je prezidentkou Slovenskej sekcie Medzinárodnej únie pre detskú knihu (IBBY) a od roku 2012 pracuje vo výkonnom výbore – Exekutive IBBY.

MURTI BUNANTA (INDONÉZIA)

Murti Bunanta kladie veľký dôraz na to, aby príbeh, ktorý chceme deťom sprostredkovať, nebol len povrchným rozprávaním. Ako hovorí „cez príbeh podávame čitateľom i poslucháčom ruku. Príbeh je most k životu, k svetu, v ktorom žijeme, a preto by sme ho mali podávať s úctou a v úcte.“ K Slovensku má Murti vrúcny vzťah. Je nadšenou propagátorkou Bienále ilustrácií Bratislava. Viackrát bola aj v odbornej porote. Na konferenciu do Bratislavy prichádza, aby sa podelila o majstrovské skúsenosti v rozprávaní príbehov.

Murti je spisovateľka, odborníčka na detskú literatúru a na folklórne tradície a slovesnú ľudovú kultúru, ktorá sa s detskou kultúrou spája. Za svoje knihy získala aj medzinárodné ocenenia. Doposiaľ vydala 50 titulov, ktoré vyšli v Indonézii, Kanade, a v Spojených štátoch. Šesť jej kníh bolo preložených do japončiny, kórejčiny, mongolčiny, a nemčiny. Je zakladateľkou a prezidentkou Spoločnosti pre podporu vývoja literatúry pre deti (Society for the Advancement of Children's Literature, SACL, od roku 1987). Je prezidentkou Indonézskej sekcie Medzinárodnej únie pre detskú knihu (INABBY, od roku 1990). V Indonézii táto inštitúcia vykonáva priekopnícku prácu v oblasti detského čítania. Murti Bunanta je nositeľkou viacerých vyznamenaní – indonézskeho štátneho vyznamenania, a dvoch slovenských ocenení (Ceny ministra zahraničných vecí SR 2013, a Plakety Ľudmily Podjavorinskej, 2013). Na medzinárodných fórach vystupuje nielen ako odborníčka na literatúru pre deti, ale ako expertka na „rozprávanie príbehov“, ukázkovo predváža svoje vlastné rozprávačské predstavenia. Doposiaľ ich s úspechom uviedla v 16 krajinách sveta.

THOMAS VAN DER WALT (JUHOAFRICKÁ REPUBLIKA)

Globalizačný tlak v knižnej kultúre väčšina ľudí prestáva vnímať. Záplava inárodnej literatúry sa chápe ako rozšírenie možností, ako most k svetu. Odborníci v mnohých krajinách upozorňujú na to, že pre zdravý vývoj detí je „vstrebávanie“ národnej kultúry veľmi dôležité. K týmto odborníkom patrí aj vzácny hosť IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA, Thomas Van Der Walt, profesor na Univerzite Juhoafrickej republiky v Prétorii, ktorý sa venuje aj výskumu tejto problematiky. Na konferenciu prichádza s príspevkom, ktorý ukazuje cestu k udržania zdravej rovnováhy. Vychádza pritom z umenia rozprávania príbehov. Je blízke a prirodzené pre každú etnickú komunitu. Je nám blízke aj ako jednotlivcom. Spája sa totiž detstvom. Thomas ukazuje, ako možno rozprávanie príbehov hoci aj z iných kultúr nasmerovať tak, že sa deťom približuje aj svet ich vlastnej kultúry. Thomas je uznávaným medzinárodným rečníkom. Posledných sedem rokov organizuje v Juhoafrickej republike veľmi úspešný festival rozprávania príbehov. Prichádzajú naň rozprávači z celého sveta. Navštevujú školy a rozprávajú deťom. Thomas je multispektrálnym odborníkom. Venuje sa informačným službám, vedie projekty na archivovanie a digitalizovanie písomných pamiatok v Juhoafrickej republike. Je však aj odborníkom na detskú literatúru.

HELEN SIGELAND (ŠVÉDSKO)

Helen Sigeland je riaditeľkou svetovej prestížnej Ceny Astrid Lindgren (ALMA), ktorá sa na počesť svetoznámej švédskej spisovateľky pre deti Astrid Lindgrenovej každoročne udeľuje za autorskú, ilustrátorskú tvorbu, alebo za významné dielo v oblasti propagácie čítania. Každoročne ju osobne odovzdáva švédska korunná princezná Viktória.

Slovenská sekcia medzinárodnej únie pre detskú knihu (Sk IBBY) rozvíja kontakt s touto organizáciou a tohto roku sa po prvýkrát držitelia posledného ročníka Ceny prezentujú v „sieni slávy“ Bienále ilustrácií Bratislava spolu s laureátmi Ceny H. Ch. Andersena (tzv. malej nobelovky za knižnú tvorbu pre deti a mládež). Helen prišla do Bratislavy, aby sa osobne ako hosť zúčastnila IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA, a tiež aby sa zapojila do osláv 50. výročia existencie svetovej súťaže Bienále ilustrácií Bratislava. Vo svojej prednáške bude hovoriť o význame Ceny Astrid Lindgren (ALMA) na rozvoj kultúry čítania v medzinárodnom kontexte a o jej čerstvom laureátovi africkej organizácii PRAESA, ktorá získala toto ocenenie za pozoruhodný projekt venovaný podpore a propagácii čítania.

JUAN CARLOS ALONSO (ŠPANIELSKO)

Prečo je pre zdravý psychický vývin dieťaťa je dôležitý kontakt s jeho domácou kultúrou, poznanie vlastných národných a regionálnych koreňov? „Vnímanie myslenia a cítenia predkov, má pre dieťa veľký význam,“ hovorí ďalší významný hosť IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA, psychológ Juan Carlos Alonso zo Španielska. „Je to dôležité puto, ktoré ovplyvňuje emocionálnu stránku ľudskej osobnosti.“ Juan Carlos Alonso prichádza s prednáškou, ktorá vychádza z veľmi špecifických skúseností. Baskovia v Španielsku sa usilujú podporiť a rozvinúť aktívne používanie baskičtiny medzi domácou baskickou populáciou. Veľkú pozornosť preto venujú programom na podporu čítania, do ktorých angažujú významných odborníkov z rôznych oblastí spoločenských vied. Juan Carlos Alonso spolupracuje s GALTZAGORRI-ETXEPARE BASQUE INSTITUTE na projekte „Bularretik Mintzora“, je jeho tvorcom a vyhodnocuje jeho výsledky. Projekt je zameraný na podporu čítania medzi deťmi vo veku 0 – 6 rokov. Aký to má všetko význam? V čom môžu byť jeho skúsenosti podnetné pre náš domáci kontext? Môžeme sa zamyslieť, prečo má pre naše deti význam čítať knihy slovenských autorov. Alebo prečo sú dôležité rozprávky, povesti, legendy či mýty našej domácej komunity. Skúsenosti Juana Carlosa Alonsu poukazujú na merateľné výsledky v oblasti rozvoja sústredenosti, komunikácie, predstavivosti a tvorivosti a emocionality detí.

Juan Carlos Alonso pochádza z Renteria, z mesta v provincii Gipuzkoa. Pracuje v Kabinete psychológie Donostia – San Sebastian, kde sa venuje deťom, dospievajúcim a ich rodinám ako psychologický poradca. Pôsobí ako lektor a učiteľ pre rodičov a učiteľov v oblasti psychológie a problematiky vzdelávania. Školí ich aj v tom, ako si čítať s deťmi, ako využívať detské knihy na stimuláciu rôznych stránok psychologického vývinu (emocionality, kognitívnej úrovne, fantázie a predstavivosti, humoru, až k ovplyvňovaniu pocitov strachu a prejavov agresivity).

AKSINJA KERMAUER (SLOVINSKO)

„Čítanie je ako dobrodružná cesta do svetov fantázie a predstavivosti, ktorá nás nakoniec dovedie k nášmu ja. Čo však, keď dieťa nemôže čítať pre rôzne poruchy a postihnutia?“ S touto otázkou prichádza významná slovinská odborníčka Aksinja Kermauer ako hosť konferencie IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA, Stop kríze čítania! Čítanie a vývin dieťaťa. Jej príspevok sa bude týkať čitateľov na okraji. Nemusia byť na okraji preto, že by sme ich podceňovali alebo utláčali. Možno si len nevieme predstaviť, ako im zážitok čítania sprostredkovať. Ak spoločne nájdeme tú cestu, obohatí to aj nás. Naučíme sa čítať tak, ako sme to nikdy predtým nevedeli

Aksinja Kermauer je špeciálnou pedagogičkou (zameraním tyflopedagóg – učiteľ pre nevidiacich). Študovala tiež výtvarnú výchovu a literatúru. Dvadsaťšesť rokov pôsobila v Inštitúte pre nevidiacich a zrakovo postihnutých v Ľubľani. V súčasnej dobe pracuje na Pedagogickej fakulte Univerzity v Ľubľani, kde vyučuje používanie tzv. Koperových metód pre práci so zrakovým postihnutím. Píše odborné články a literárne tvorí. Doteraz jej 23 kníh pre deti a mládež ale aj pre dospelých. Napísala divadelné komédie a libretá k muzikálom. Román pre dospievajúcich Berenicine kučery (Berenikini kodri 2008) bol zaradený do výberu White Ravens, ktorý Internationale Jugend bibliothek v Mníchove. Jej taktilné obrázkové knihy boli niekoľkokrát zaradené do víťaznej kolekcie Dokumentačného centra IBBY pre ľudí s postihnutím. Je prezidentkou Slovinskej asociácie spisovateľov, sekcie autorov pre mládež, a viceprezidentkou Asociácie špeciálnej pedagogiky v Slovinsku.

BOŽENA KOLMAN FINŽGAR (SLOVINSKO)

„Čítanie v akcii“, teda zažívanie toho, o čom čítam, je metóda, ktorá sa úspešne používa na motiváciu detí v mnohých krajinách sveta. U nás bola súčasťou práce napríklad v čitateľských HEVI kluboch OZ Fanfáry. Božena Kolman Finžgar bude hovoriť tom, ako ju možno efektívne používať pri čítaní klasických ľudových rozprávok. Na prvý pohľad to možno znie ako paradox. Klasické rozprávky sú totiž výrazne symbolické a odohrávajú sa v priestore fantastiky. V skutočnosti je to však vynikajúce riešenie. Umožňuje deťom odhaliť úžasné tajomstvo. Rozprávková fantastika klasických rozprávok je vlastne úzko prepojená s realitou, hovorí o nej. Preto nás nakoniec ani

neprekvapí, že aplikácia tejto metódy na klasické rozprávky zaberá práve pri 10 -11 ročných deťoch a motivuje ich k tomu, aby sa napokon postupne stali čitateľmi.

Božena pracovala dlhé roky ako učiteľka slovinčiny a literatúry. Od roku 1997 pôsobí ako riaditeľka knižnice A.T. Linharta v Radovljici. Knižnica za jej vedenia dosahuje vynikajúce výsledky práve v oblasti motivácie detí k čítaniu. Pre Boženu je čítanie tiež motiváciou – ku kreativite. Pôsobí ako lektorka pre rodičov, učiteľov a knihovníkov. Vede semináre a workshopy na tému čítania a získavania čitateľských zručností a návykov doma i v zahraničí.

Prednášala v Chorvátsku, Portugalsku, Belgicku, vo Švédsku, Estónsku, na Islande a v Mexiku.